

Útmutató a kortársbántalmazás elleni fellépéshez

A Szent Gellért Katolikus Általános Iskola és Gimnázium elkötelezett az iskolai agresszió és a kortársbántalmazás (bullying) megelőzésében, kezelésében. A diák személyiségét, emberi méltóságát és jogait tiszteletben kell tartani, és védelmet kell számára biztosítani a fizikai és lelki erőszakkal szemben. A diákok e jogának védelmében megfogalmaztuk az iskolai zaklatással, bántalmazással kapcsolatos álláspontunkat és eljárásrendünket. Alapelvünk, hogy az iskolai közösségben a bántalmazás semmilyen formája nem megengedett, a bullying minden esetben következményekkel jár.

Az „Útmutató a kortársbántalmazás elleni fellépéshez” című dokumentum tartalmáról az iskolába lépéskor a házirenddel együtt minden tanulót, szülőiket, nevelőszülőiket és minden új dolgozót tájékoztatunk. (Honlap, szülői értekezlet, osztályfőnöki óra, stb.)

Az útmutató célja:

- A bántalmazással kapcsolatos közös álláspont (zéró tolerancia) kialakítása;
- Iránymutatás a bántalmazás kezeléséhez.

A bántalmazás definíciója:

A bántalmazás az agresszió speciális formája. Kortársbántalmazásról akkor beszélünk, ha a diákot zaklatás vagy elnyomás éri, ha ismétlődően és hosszabb időn keresztül negatív cselekedetnek teszi ki egy vagy több más diák.

A bántalmazást az különbözteti meg a más jellegű agressziótól, hogy az alábbi három feltétel teljesül:

- az agresszív viselkedés vagy sérelem okozása **szándékos**;
- **ismétlődően** történik;
- olyan interperszonális kapcsolatban zajlik, ahol **hiányzik a kapcsolati egyensúly, egyenlőtlen a viszony**. Egyenlőtlen viszonyról akkor beszélünk, ha a bántalmazó(k) testileg erősebb(ek), kompetensebb(ek), népszerűbb(ek) vagy többen vannak.

Nem nevezzük bántalmazásnak az egyszeri, egyenlő felek közötti konfliktust, a barátok közötti ugratást, önvédelmet, félreértést, akár verekedést – ezeket továbbra is iskolai fegyelmi ügyként kezeljük.

A bántalmazás fajtái:

1. Fizikai:

- a másik megütése, megrúgása, lökdösése, hajának tépése, stb.
- a másik személyes holmijának eltulajdonítása, elrejtése vagy szándékos megrongálása, stb.

2. Verbális (szóbeli):

- a másik kigúnyolása, gúnyneveken szólítása
- csúfolás
- szidalmazás
- fenyegetés, megfélemlítés
- egyéb

3. Szociális (kapcsolati):

- pletykák, hazugságok terjesztése egy személyről
- nyilvános megalázás, megszégyenítés
- kirekesztés a csoportból, közösségből, a másik személyének figyelmen kívül hagyása
- egyéb

4. Cyberbullying (online térben történő bántalmazás):

- erőszakos, fenyegető, megfélemlítő üzenetek küldése
- rosszindulatú dolgok posztolása valakiről
- személyes, kényes információk kipoztolása valakiről
- valaki más nevében posztolni olyan dolgokat, amik rossz színben tüntetik fel az illetőt („személyiséglopás”)
- szándékos kirekesztés egy csoportból
- egyéb

A bántalmazás szereplői:

1. Bántalmazó(k)

2. Bántalmazott

3. Szemlélők

A bántalmazás felismerése:

A bántalmazás áldozatán észlelhetők lehetnek többek között az alábbi jelek:

- Az iskolai közösségtől való távolmaradás vágyának megjelenése/erősödése
- A tanulmányi eredmények hirtelen romlása
- Alvási- és étvágyváltozások
- Maga is bántalmazó magatartást vesz föl
- Egyéb

A bántalmazás komoly negatív következményekkel jár minden közvetlenül (bántalmazott, bántalmazó) és közvetetten érintett (szemlélő) diákra nézve, ezért iskolai közösségünkben ez a viselkedés nem elfogadható.

A bántalmazás kezelése:

Alapvető célok:

- A bántalmazás (de nem a bántalmazó személyének) elítélése, a bántalmazó viselkedés megszüntetése
- A bántalmazott megerősítése, támogatása, védelme
- A bántalmazó és bántalmazott kapcsolatának helyreállítása

Az esetkezelés menete:

I. A jelzés érkezése, fogadása, dokumentálása:

A Szent Gellért Katolikus Általános Iskola és Gimnáziumban a kortársbántalmazások kezelésére esetkezelő team működik. A team tagjai az iskola vezetője által felkért tanárok, munkatársak. A bántalmazáskezelő team tagjainak neve nyilvános, szerepel az intézmény honlapján.

A bántalmazással kapcsolatos jelzés érkezhét diáktól, szülőtől, tanártól, egyéb személytől.

A jelzést az erre a célra kialakított honlapon (vagy alsó tagozatos gyermekeknek az erre a célra kihelyezett ládában) lehet megtenni írásban. A bejelentő nevét az adatvédelmi szabályoknak megfelelően bizalmasan kezeljük.

A beérkező jelzések az erre a célra kialakított digitális űrlapon rögzítésre kerülnek. A bántalmazáskezelés folyamatáról minden esetben jegyzőkönyv készül.

Az esetkezelést a team két tagja végzi. Ők – lehetőség szerint – nem állnak kapcsolatban (nem tanítják) sem a bántalmazottal, sem a bántalmazóval. A jelzés beérkezése után a bántalmazási helyzet feltárása érdekében külön-külön beszélgetést folytatnak a bántalmazottal és a bántalmazóval is.

II. Támogató beszélgetés a bántalmazottal

A támogató beszélgetés célja:

- a bántalmazási helyzet feltárása
- a bántalmazott támogatása

A segítő beszélgetés során a következő alapelvek érvényesülnek:

1. A bántalmazott védelmének biztosítása:

- fokozott tanári figyelem biztosítása
- potenciális védelmezők bevonása a bántalmazottal együttműködve

2. A kontroll visszaállítása:

A bántalmazottat bevonják az esetkezelés folyamatába, a szükséges lépéseket előzetesen egyeztetik vele.

III. Konfrontatív beszélgetés a bántalmazóval

Az esetkezelő team két tagja konfrontatív beszélgetést folytat a bántalmazóval.

A beszélgetés célja:

- a bántalmazó belássa, hogy amit tett, az nem helyes
- a bántalmazás leállítása

Az esetkezelő team tagjai egyértelmű üzenetet közvetítenek a bántalmazó felé: az iskolai közösségben nem megengedett a bántalmazás, ezért azt be kell fejeznie.

IV. A bántalmazó és a bántalmazott kapcsolatának helyreállítása

Iskolánk fontos célnak tekinti a bántalmazó és a bántalmazott kapcsolatának helyreállítását. Ennek érdekében az esetkezelés során nem a büntetésre helyezük a hangsúlyt, hanem a jóvátételi szemléletet erősítjük. A bántalmazó jóvátételt ajánl fel a bántalmazottnak, amitől ő jobban érezheti magát. Fontosnak tartjuk, hogy a közösség felé is történjen jóvátétel. A jóvátételről írásos megállapodás készül.

V. A szűkebb közösség, a bántalmazásban érintett osztály bevonása

A bántalmazásban érintett osztály bevonása azt az üzenetet közvetíti a közösség felé, hogy nem tűrjük a bántalmazást, és egyetlen ilyen eset sem maradhat következmények nélkül. Ez egyrészt növeli a közösség, az osztály biztonságérzetét, másrészt segíti a védelmezői attitűd kialakulását.

Az osztály tájékoztatása az esetről az osztályfőnök és az egyik teamtag feladata az osztály előzetes tudására építve. A tájékoztatás előtt az áldozattal egyeztetnek, hogy mi hangozhat el a közösség felé.

VI. Utánkövetés

Az esetkezelés lezárása után két héttel a team újra leül a bántalmazottal és a bántalmazóval is külön-külön. Amennyiben a bántalmazás megszűnéséről és a jóvátétel sikerességéről számolnak be, az esetkezelés lezárul. Az utánkövetést három hét múlva megismételjük, hogy a folyamat sikerének tartósságát ellenőrizzük.

Amennyiben az esetkezelés nem vezetett eredményre, újrakezdődik a folyamat. A harmadik sikertelen esetkezelést követően szankciók lépnek életbe: a bántalmazó szóbeli vagy írásbeli figyelmeztetésben részesül, akár elbocsátására is sor kerülhet. A szankciókat iskolánkban az intézményvezető határozza meg.

VII. A bántalmazó és a bántalmazott szüleinek tájékoztatása

Az esetkezelésbe az iskola a szülőket nem vonja be, de az esetkezelés menetéről és fejleményeiről tájékoztatja őket.

VIII. Prevenció

Annak érdekében, hogy iskolai közösségünkben minél kevesebb kortársbántalmazási eset forduljon elő, több módon is igyekszünk megfelelő lépéseket tenni. Alsó tagozaton az osztálytanítók fokozott figyelmet fordítanak az érzelmi intelligencia fejlesztésére (pl. meseóra), felső tagozaton és gimnáziumban pedig évek óta működik az Útrahívó elnevezésű óra, amelynek kimondott célja a közösségépítés, az asszertív kommunikáció és az érzelmi intelligencia fejlesztése. Fentiekén kívül specifikusan a bántalmazásról (bullyingről) is tájékoztatjuk a diákokat, a szülőket és a tanárokat egyaránt.

A bántalmazáskezelési protokoll során felhasznált szakirodalom:

- az ENABLE antibullying program (<http://enable.eun.org/>)
- Jármí Éva – Piros Vera: Az iskolai bántalmazás: bullying – In Kollár Katalin – Szabó Éva (szerk.): Pedagógusok pszichológiai kézikönyve II., Osiris, Budapest, 2017. 266-268. o.